

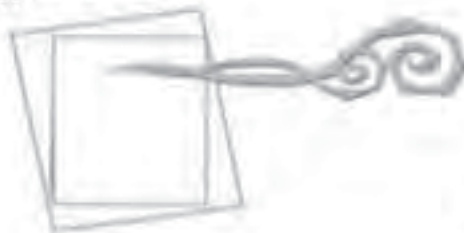
اشاره:

فارغ التحصیلان دانشگاه
مذاهب اسلامی پس از
فراغت تحصیل، به دلیل نوع
آموزهایی که در دانشگاه
مذاهب اسلامی با آن آشنا
شده‌اند، در هر محیطی که
قرار بگیرند، به نوعی متأثر
از این آموزه‌ها خواهند بود.
«گفتگو با فارغ التحصیلان»
می‌کوشد تا کارکرد فرهنگ
تقریب را در تغییر دیدگاه‌های
دانش‌آموختگان دانشگاه
و آشنایی آنان با فضای
صمیمیت و مهر را مورد
بازبینی قرار دهد، از وضعیت
فعلی آنان مطلع شود و یاد
آور خاطرات شیرین دوران
تحصیلشان باشد.

نیاز میرم به کار و شرتفکر

گفتگو با محمد جواد اردلان
فارغ التحصیل رشته تاریخ اسلام / ورودی ۷۹
دانشجوی دوره دکتری روش‌شناسی مطالعات تاریخی
دانشگاه آکسفورد

پروژه علمی
مجله علمی
پژوهش‌های علمی
در علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مجله علمی
پژوهش‌های علمی
در علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دانشگاه مذاهب
اسلامی باید در این
زمینه پیش قدم
شود و موضوعات
تاریخ معاصر جهان
اسلام را با رویکرد
خاص به موضوع
وحدت اسلامی،
که اتفاقاً موضوع
نکاویده‌ای در تاریخ
اسلام هست دنبال
کند

تقریب در تاریخ اسلام

اسلامی، به نظر من عالی‌ترین محتواست. علی‌رغم اینکه برخی از دانشجویان اعتراض داشتند به برنامه درسی این رشته، به دلیل اینکه حجم دروس اسلامی و عربی بیشتر از حجم دروس تاریخی هست، من با آنها موافق نبودم و الان هم نیستم؛ چون اساساً هدف از تحصیل تاریخ در دانشگاه، یادگیری تکنیک‌های مورد نیاز یک مورخ در آینده هست. بر خلاف خیلی از دانشجویان و حتی استادان که فکر می‌کنند دروس تاریخی مهم‌تر هست من معتقدم که در رشته تاریخ اسلام، زبان و مطالعات اسلامی، از همه چیز مهم‌تر هست. به همین دلیل گاهی دانش‌آموخته‌های دانشگاه مذاهب اسلامی، فقط با داشتن یک لیسانس، اما می‌توانند کتاب‌ها و مقالاتی بنویسند که بهتر از برخی دانشجویان دکتری تاریخ اسلام در کشور هست.

از موضوع و فراز و فرود های پایان نامه مقطع کارشناسی ارشدتان بگویید؟

موضوع پایان‌نامه من در مورد فعالیت مجمع مسلمانان مجاهد و به خصوص رهبر آنها شمس قنات‌آبادی بود. اینها مجموعه‌ای بودند که در بیت‌آیت‌الله کاشانی حضور داشتند و عمدتاً افراد صالحی نبودند. همینها بودند که باعث شدند

جناب آقای اردلان نحوه آشنایی و چگونگی ورود به دانشگاه مذاهب اسلامی را توضیح دهید.

با سلام. البته در مورد من دیگران باید صحبت کنند. آنچه من در مورد خود می‌توانم به زبان بیاورم، تنها این هست که من محمدجواد اردلان متولد سال ۱۳۶۰ و دانش‌آموخته دانشگاه مذاهب اسلامی هستم. از طریق کنکور سراسری و دفترچه کنکور با دانشگاه مذاهب اسلامی آشنا شدم. البته در آن موقع تبلیغات دانشگاه خیلی کمتر و اسم آن هم مجتمع علوم و معارف اسلامی بود که به همت مسئولین بعداً عنوان دانشگاه مذاهب اسلامی مورد قبول وزارت علوم قرار گرفت. وقتی که در دفترچه کنکور دیدم که این دانشگاه رشته‌های جدیدی را نسبت به سایر دانشگاه‌های کشور ارائه می‌کند و همچنین هدف آن، تحقق وحدت اسلامی است، تصمیم گرفتم این دانشگاه را انتخاب کنم و به دلیل علایق شخصی خودم رشته تاریخ اسلام را انتخاب کردم.

از رشته تاریخ اسلام در دانشگاه مذاهب اسلامی چه تصویری در خاطر دارید؟
محتوای درسی رشته‌ی تاریخ اسلام دانشگاه مذاهب

امیدوارم در آینده نزدیک بتوانیم شاهد این باشیم که دانشگاه مذاهب اسلامی، در مقطع فوق لیسانس، رشته مطالعات معاصر جهان اسلام را راه اندازی کند. چون واقعا این دانشگاه ظرفیتی حتی بیشتر از دانشگاههایی مثل دانشگاه تهران و دانشگاه شهید بهشتی یا تربیت مدرس برای این کار را دارد. حتی من معتقدم اگر دانشگاه مذاهب اسلامی این دوره فوق لیسانس را راه اندازی کند، دانشگاههای بزرگتر هم بعدا الگو می‌گیرند و این کار را انجام خواهند داد

رابطه نواب صفوی با آیت‌الله کاشانی از بین برود. بعدها هم این مجموعه به دربار پیوستند و آیت‌الله کاشانی را علیه مصدق تحریک می‌کردند. در کودتای ۲۸ مرداد هم فعالانه حضور داشتند و علیه استقلال کشور با آمریکا همکاری کردند و نهضت ملت ایران را نابود کردند. آیت‌الله کاشانی بعدها روابطش با شمس قنات‌آبادی تیره شد و اصولا قنات‌آبادی فرد فاسدی بود. اما درباره این فرد با وجودی اینکه نقش مخربی در تاریخ معاصر ایران برای دربار و اجانب ایفا کرده بود، قبلا هیچ تحقیق مستقلی در مورد او انجام گرفته بود. این در مورد موضوع پایان‌نامه که به نظر من هم خیلی جذاب بود به دلیل مسائل مذهبی و هم به این دلیل که یک بار دیگر یادآور ظلم‌های انگلیس و آمریکا به ملت ایران بود. به ویژه در مورد نسل جوان ما، که من خودم هم جزو آن‌ها هستم و هنوز لازم هست مطالعه بیشتری در مورد دربار پهلوی و هم ضربه‌هایی که آمریکا به ایران زده است، داشته باشیم و بیشتر اطلاعات کسب کنیم.

در مورد فراز و فرود پایان‌نامه، در واقع مؤکول کردن کار پایان‌نامه به روزهای آخر، باعث آشفتگی و نا تمام ماندن بخشی از کار شد. البته من چاره‌ای نداشتم چون قبل از آن تمام وقت مشغول پروسه پذیرش دکتری و همچنین آزمون بین‌المللی زبان انگلیسی بودم. چون معمولا دانشجویان زیادی هم در روزهای آخر پایان‌نامه‌هایشان را تحویل می‌دهند، برای استادان مشکل هست که چندین پایان‌نامه را به سرعت بخوانند. به هر حال این وضع موجب شد که من فرصت کافی برای انجام اصلاحات در پایان‌نامه پیدا

نکردم و چون در آستانه سفر به آکسفورد بودم، کار سخت‌تر شده بود، که البته بحمدالله مسائل حل شد و پایان‌نامه با اصلاحات مورد قبول هیئت داوران قرار گرفت و مقرر شد که اصلاحاتش را بعدا انجام بدهم.

مطالعات تاریخ اسلام را در نظام دانشگاهی دچار چه آسیب‌هایی می‌دانید؟

بخشی از این موضوع به مسئله‌ی دانستن زبان عربی و همچنین مطالعات پایه اسلامی مربوط می‌شود که خوشبختانه این موضوع در دانشگاه مذاهب اسلامی به عنوان دانشگاه پیشرو در ایران، حل شده است. بخش دیگر این آسیب‌ها در واقع مربوط به موضوع روش‌شناسی تاریخ اسلام هست که هنوز کار جدی در این مورد انجام نشده است. البته من چند کتاب در زمینه روش‌شناسی تاریخ از انگلیسی به فارسی ترجمه کردم و هنوز هم این کار ادامه دارد، اما کافی نیست. مشکل بعد هم مربوط به این می‌شود که ما باید در زمینه مطالعات معاصر تاریخ اسلام و کشورهای اسلامی به تحقیق بپردازیم. در این مورد من قبلا هم از مسئولین دانشگاه مذاهب اسلامی خواسته‌ام که رشته مطالعات معاصر تاریخ اسلام راه اندازی گردد. به نظر من دانشگاه مذاهب اسلامی در این زمینه و با توجه به رسالت بین‌المللی که در زمینه تقریب مذاهب اسلامی بر عهده دارد، بهترین ظرفیت لازم را برای این کار داراست. پس امیدوارم در آینده نزدیک بتوانیم شاهد این باشیم که دانشگاه مذاهب اسلامی، در مقطع فوق لیسانس، رشته مطالعات معاصر جهان اسلام را راه اندازی کند. چون واقعا این دانشگاه ظرفیتی حتی بیشتر از دانشگاههایی مثل دانشگاه تهران و دانشگاه شهید بهشتی یا تربیت مدرس برای این کار را دارد. حتی من معتقدم اگر دانشگاه مذاهب اسلامی این دوره فوق لیسانس را راه اندازی کند، دانشگاههای بزرگتر هم بعدا الگو می‌گیرند و این کار را انجام خواهند داد.

آیا تاکنون در مطالعات خود موضوعاتی که به آن در رشته تاریخ اسلام پرداخته نشده است را قابل بررسی و تامل بیشتر یافته‌اید؟

من فکر می‌کنم در سؤال قبل به این موضوع جواب دادم. موضوع مطالعات معاصر جهان اسلام، بسیار مهم هست. الان جهان اسلام و مسائل روز آن، مهم‌ترین موضوعات روز در دنیا هست. حتی بسیاری از دانشگاههای آمریکا در سالهای اخیر به تاسیس دپارتمانهای مطالعات اسلامی پرداخته‌اند و علت آن هم این بود که این رشته، متقاضیان زیادی بین دانشجویان آمریکایی داشت و آنها دوست داشتند که در مورد اسلام و مسلمانان اطلاعات بیشتری به دست بیاورند. به علاوه تمام تحولات مهم جهان اسلام هم به نوعی به مسائل تاریخ معاصر برمی‌گردد. پس تاریخ معاصر جهان اسلام، بسیار مهم هست و البته هنوز هم به این مسائل پرداخته نشده است. به علاوه من فکر می‌کنم، تفکر

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

از مهر ماه گذشته، دوره‌ی دکترای خودم را در دانشگاه آکسفورد آغاز کردم و در حال حاضر هم در آنجا به سر می‌برم. در حال حاضر بیشتر مشغول مطالعات روش‌شناسی تاریخی هستم تا با روشهای پژوهشی تاریخ بیشتر آشنا بشوم. البته گاهی در کنفرانسهای مرکز مطالعات خاور میانه و همچنین مؤسسه شرق‌شناسی دانشگاه آکسفورد و همین‌طور دانشکده تاریخ هم شرکت می‌کنم.

وحدت اسلامی و به ویژه موضوع تقریب مذاهب اسلامی، که این هم یک موضوع نکاویده در تاریخ اسلام است، مربوط به تحولات معاصر است. یعنی اصلاً پیدایش فکر تقریب، اندیشه علمای تقریبی و زمینه‌هایی که پیدا شده و در مقابل آن، موانع تقریب، کاملاً موضوعات نکاویده تاریخ اسلام هستند. من یک بار دیگر در این بخش تأکید می‌کنم که دانشگاه مذاهب اسلامی باید در این زمینه پیش‌قدم شود و موضوعات تاریخ معاصر جهان اسلام را با رویکرد خاص به موضوع وحدت اسلامی، که اتفاقاً موضوع نکاویده‌ای در تاریخ اسلام هست دنبال کند. نکته مهم‌تری که اینجا وجود دارد، این است که جهان اسلام در شرایط کنونی واقعا بیش از هر زمان دیگری، نیازمند چنین تحقیقاتی هست.

اکنون کجا هستید و چه می‌کنید؟

از مهر ماه گذشته، دوره‌ی دکترای خودم را در دانشگاه آکسفورد آغاز کردم و در حال حاضر هم در آنجا به سر می‌برم. البته هنوز مطمئن نیستم که تا پایان همینجا بمانم. چون مسئله‌ی بورس تحصیلی‌ام هنوز حل نشده است و اگر حل نشود، آن‌گاه به آمریکا یا فرانسه خواهیم رفت چون در آنجا هم قبول شدم. به هر حال امیدوارم هر چه صلاح خدا بود بشود و بتوانم بعد از اتمام تحصیلاتم با بضاعت علمی بیشتر برای خدمت به کشور برگردم.

در حال حاضر بیشتر مشغول مطالعات روش‌شناسی تاریخی هستم تا با روشهای پژوهشی تاریخ بیشتر آشنا بشوم. البته گاهی در کنفرانسهای مرکز مطالعات خاورمیانه و همچنین مؤسسه شرق‌شناسی دانشگاه آکسفورد و همین‌طور دانشکده تاریخ هم شرکت می‌کنم.

برای تحقق علاقه مندیهایتان در آینده به چه اقداماتی می‌اندیشید؟

امیدوارم در آینده بتوانم در یک بخش آموزشی یا پژوهشی در مورد تاریخ معاصر مشغول به خدمت بشوم.

از خاطرات تلخ و شیرینتان در دانشگاه مذاهب اسلامی بگویید؟

البته دوران حضور در دانشگاه مذاهب اسلامی، کاملاً خاطره بود. هر چند در آن زمان گاهی از بعضی کمبودها ناراحت بودیم، ولی بعداً که وارد دانشگاههای دیگر شدم و مسائل دانشجویان، کارمندان و استادان را دیدم، متوجه شدم که دانشگاه مذاهب اسلامی، دورانی سرشار از خاطرات شیرین بود.

در پایان اگر نکته ناگفته‌ای باقی مانده است، بفرمایید؟

البته همیشه نکته‌های نگفته، بیشتر از نکته‌های گفته هست. اما فکر می‌کنم تنها نکته نگفته تشکر از مسئولین و استادان دانشگاه مذاهب اسلامی است که در آنجا زحمات زیادی برای اعتلای دانشگاه و دانشجویان تحمل می‌نمایند. امیدوارم هر روز دانشگاه از نظر کمی و کیفی، رشد بیشتری داشته باشد. به هر حال به دانشجویان هم این نوید را می‌دهم که اگر تلاشهای خودشان را در دانشگاه مذاهب اسلامی ادامه بدهند و به اهداف بزرگ این دانشگاه فکر کنند، آینده بسیار درخشانی در انتظار آنها خواهد بود. چون رشته‌های دانشگاه مذاهب اسلامی واقعا رشته‌هایی پیشرو و جدید هستند.

از وقتی که در اختیار فروغ وحدت قرار دادید، متشکرم.

خواهش می‌کنم و برای شما و دست اندرکاران فروغ وحدت آرزوی موفق دارم. به همه سلام برسانید.

